

IV. Plagiátorství

Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přeštok proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak o porušení autorských práv původního autora. Plagiátorství může vést až k falzifikaci, tedy k padělání původních údajů a následnému publikování zkreslených nebo vymyšlených informací.

Definice plagiátu

Výstižné definice plagiátorství uvádějí následující zdroje:

- ČSN ISO 5127-2003. *Informace a dokumentace. Slovník: „Představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.“*
- [Česká terminologická databáze knihovní a informační vědy](#) (TDKIV): „Nedovolená napodobenina (přesná nebo částečná) uměleckého nebo vědeckého díla jiné osoby, která je bez uvedení předlohy vydávána za originál; její původce tak porušuje autorská práva autora původní předlohy.“

Proč NE plagiátorství?

- plagiátor porušuje etické standardy, vnitřní předpisy instituce a právní předpisy ČR
- plagiátorství poukazuje na nedostatečnou schopnost autora pracovat s odborným textem, nedostatečnou znalost zpracovávané tematiky, publikované literatury či autorů zabývajících se touto tematikou, nedostatečné interpretační schopnosti, popřípadě autorův nezáměr o téma, či jeho lenost
- editor i čtenář mají právo vědět, kde byla obdobná práce publikována a v jakém kontextu byl převzatý text uveden

Co není plagiátorství

- Kompilace je text vzniklý složením myšlenek a závěrů sebraných z více jiných původních textů, ne však kopírování celých doslovných pasáží textu. Kompilace neobsahuje žádný nový tvůrčí poznatek k tématu, není výsledkem výzkumné činnosti autora, je pouze složením již známých a publikovaných faktů a podává ucelený pohled na danou problematiku. Použité zdroje se řádně citují a odkazují, výsledná práce je prezentována jako kompilace, nevydává se za originál.
- Vysokoškolské závěrečné práce (viz [Struktura a formální náležitosti](#)) jsou původním autorským dílem, tedy výsledkem tvůrčí činnosti autora. Jako celek by kompilací být neměly, pokud zadání kompilaci přímo nevyžaduje.
- Parafráze je vyjádření obsahu původního díla jinou formou (v případě textu se jedná o použití jiných slov). Přebírají se pouze původní základní myšlenky autora, formulují se vlastním způsobem a stylem, vlastními slovy a řádně se ocitují. Vysokoškolské závěrečné práce jako celek by neměly být jen parafrázemi.

- Všeobecně známá fakta není potřeba citovat. Jedná se o takové informace, které jsou obecně známé, nezpochybnitelné, popřípadě snadno ověřitelné ve všeobecných publikacích (encyklopedie nebo základní učebnice). Ve specializovaném odborném prostředí jsou to takové údaje a výrazy, které jsou v dané komunitě běžně užívány a které tvoří základní terminologický a znalostní rámec oboru. Příkladem mohou být geografická či historická fakta, rovnice, vzorce, doslovné znění základních matematických definic, základních matematických vět či fyzikálních zákonů. Specializované matematické věty, definice a fyzikální zákony již však za všeobecně známá fakta považovat nelze a takový text je nutné označit jako převzatý. Např. tvrzení „Sněžka je nejvyšší hora České republiky.“ nebo „Isaac Newton zformuloval tři základní pohybové zákony.“ jsou údaji známými. Ovšem mnohdy nelze jednoznačně určit, kdy se ještě jedná o všeobecně známá fakta a kdy je již potřeba uváděné údaje citovat. V případě pochybnosti se doporučuje údaj ocitovat, popřípadě konzultovat s odborníkem (např. s vedoucím práce v případě vysokoškolské závěrečné práce).

Co vše je plagiátorství

Za plagiátorství se považuje nejen úmyslné okopírování (ukradení) cizího textu a jeho vydávání za vlastní, ale i nedbalé citování, neúmyslné opomenutí citace některého využitého zdroje a myšlenky či nedostatečná práce s původním textem (špatná parafráze, kompilace původního textu). Plagiátorství se dopouští nejen ten, kdo takovýmto způsobem neoprávněně cizí text využije, ale i osoba, která poskytuje služby, jež plagiátorství přímo umožňují, popřípadě k němu nabádají. Tedy strana, která tyto texty zdarma či za úplatu produkuje a/nebo poskytuje.

Úmyslný plagiát

- doslovné opsání nebo kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, aniž by byl citován
- převzetí a publikování cizí práce (i seminární), včetně té, která ještě nebyla dokončena a odevzdána
- vydávání kompilace (nebo její části) za vlastní originální text
- okopírování grafických prvků bez citace a odkazu na původní zdroj
- okopírování názvu, struktury (např. obsahu, osnovy) cizího textu, popřípadě až do té míry, že je možná záměna obou děl (§ 45 [Autorského zákona](#))
- úmyslné neuvedení některých využitých zdrojů
- koupení či stažení volně dostupné práce a její vydávání za vlastní

Nedodržení citační etiky (více [Jak citovat](#))

- neuvedení citovaného zdroje, nedostatečné či nesprávné citování
- neoznačená doslovná citace, popřípadě nedostatečné odkazování v textu

Nesprávná kompilace

- použití jednoho hlavního zdroje místo syntézy více textů (způsobuje to jednostranný úhel pohledu na problematiku)
- sestavení textu z doslovných pasáží více zdrojů (nejedná se o kompilaci!)
- necitování všech použitých zdrojů

Nesprávná parafráze

- necitování zdroje převzaté myšlenky, i když zapsané vlastními slovy
- pouhá změna slovosledu či pozměnění výrazů původního textu bez uvedení doslovné citace

Nesprávné rozpoznání všeobecně známých faktů

- necitování zdroje z důvodu, že text je považován za všeobecně známou věc

Využití vlastních děl („self-plagiátorství“, „auto-plagiátorství“)

- necitování vlastních děl použitých v nové práci

Kryptomnézie („skrytá paměť“)

- použití myšlenky, u níž si autor nepamatuje zdroj nebo nemá záznam o zdroji, z něhož myšlenku získal, a prezentuje ji tedy jako vlastní
- pokud neznáte původ převzaté myšlenky, raději ji nepoužijte

Detekce plagiátorství

- softwarové porovnání dokumentů na principu podobnosti textu
- softwarově lze stanovit pouze procento podobnosti textu, rozhodnutí, zda se jedná o plagiát, je na vyučujícím, popřípadě jiné kompetentní osobě
- přijatelné procento podobnosti textů není jasně stanoveno - podle § 31 odst. 1 [Autorského zákona](#): „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo: a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle...“
- [Theses.cz](#) (systém pro odhalování plagiátů na Masarykově Univerzitě v Brně)
- [Similarity Check](#) (nástroj pro kontrolu původnosti textů v anglickém jazyce, který je k dispozici pro členy agentury CrossRef)

Jak se plagiátorství vyvarovat

Dodržení citační etiky (více [Jak citovat](#))

- uvádějte a odkazujte na původní zdroj veškerých převzatých myšlenek, údajů, výsledků, závěrů, shrnutí a textů ze všech typů použitých zdrojů (např. může být učebnice nebo monografie u všeobecně uznávaných poznatků daného oboru; u poznatků, u kterých není známa učebnice nebo monografie, je třeba citovat původní odborné články nebo jiné původní zdroje)
- důsledně citujte a uvádějte zdroj a přesné umístění převzatých obrázků, tabulek, grafů, schémat a jiných grafických vyjádření
- správně citujte v textu (citace v textu práce odkazují na zdroje v seznamu použité literatury na konci práce)
- důsledně citujte i celé použité pasáže přeložené z cizojazyčných zdrojů
- nepřivlastňujte si cizí názory a nápady a nepublikujte je jako své vlastní
- nekopírujte seznam literatury
- nenabádejte k plagiátorství (např. neposkytujte vlastní práce ostatním k opsání)
- nepište na zakázku jménem jiného autora
- citujte vždy ten zdroj, ze kterého jste čerpali (např. překlad do češtiny)

Dodržení formální úpravy citací (více [Jak citovat](#))

- dodržujte předepsané formální předpisy a pravidla pro úpravu citací (ČSN ISO 690 nebo zavedené zvyklosti)
- zachovávejte jednotný formát a úpravu citací, včetně citací v textu

Práce s literaturou

- čtěte vše, co citujete
- citujte vše, co jste četli a použili
- pokud je to možné, citujte původní zdroj, ne cizí odkaz na něj
- uvádějte i obtížně citovatelné zdroje: citují se interní a nepublikované zdroje, klíčové konzultace a emailové zprávy - způsob jejich formální úpravy je možné konzultovat s odborníkem
- v konečném výčtu literatury nezapomeňte na všechny zdroje citované v textu

POZOR: Pravidlem bývá, že co najde student, učitel dokáže najít také!

Legislativní rámec plagiátorství

Disciplinární úroveň

- Plagiátorství na VŠ je především disciplinárním přestupkem proti akademické etice, citační etice a vnitřnímu řádu školy. Upravují jej:
 - [Zákon o vysokých školách \(zákon č. 111/1998 Sb.\)](#)
 - Vnitřní předpisy školy
 - [Disciplinární řád ČVUT](#)
 - [Studijní a zkušební řád ČVUT](#)
 - Vnitřní předpisy jednotlivých fakult a jejich součástí: např. Fakulta elektrotechnická: [Zásady vědecké a publikační činnosti na FEL](#)
 - Disciplinárním přestupkem, dle § 64 Zákona o vysokých školách, je označováno „... zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejích součástí...“
 - Postihy za disciplinární přestupky jsou upravovány § 65 Zákona o vysokých školách a čl. 2 Disciplinárního řádu ČVUT. Je možné uložit některou z těchto sankcí:
 - napomenutí,
 - podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
 - vyloučení ze studia.
- Za méně závažné přestupky, přestupky z nedbalosti či ve zvláštních případech je možné dle čl. 2 (body 2-4) Disciplinárního řádu ČVUT uložit nižší sankce nebo od postihu ustoupit.
- Při dodatečném zjištění plagiátorství po ukončení studia je možné (dle Zákona o vysokých školách) VŠ titul odebrat.

Autorskoprávní úroveň (více [Autorský zákon a autorská etika](#))

- Plagiátorství je závažným porušením autorského práva. A to i v případě výslovného souhlasu původního autora k použití jeho díla (podle Autorského zákona není možné se zřít autorství nebo autorství věnovat! Viz § 11 Práva osobnostní).

- Upravuje ji [Autorský zákon](#) (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským).
- Podmínky volného užití cizího díla upravuje zejména § 31 Citace.
- Postihy za neoprávněné užití díla, resp. práva původního autora při porušení jeho autorských práv stanoví §§ 40-41, přičemž poškozený autor se přiznání svých práv či náhrady škody může dožadovat i soudně.

Trestněprávní úroveň

V krajních případech lze plagiátorství postihovat také podle příslušných paragrafů [Trestního zákona](#) (zákon č. 40/2009 Sb.):

- § 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
- § 181 Poškození cizích práv
- § 209 Podvod

Použité a doporučené zdroje

Legislativa

1. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Disciplinární řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-disciplinari-rad-pro-studenty-cvut.pdf>
2. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 8. července 2015* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-studijni-a-zkusebni-rad-pro-studenty-cvut-ze-dne-8-7-2015.pdf>
3. *Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>
4. *Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
5. *Trestní zákon (zákon č. 40/2009 Sb.)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
6. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Etický rámec výzkumu*. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum/eticky-ramec-vyzkumu-1>. Vlastní text dostupný ve formátu PDF: <http://www.msmt.cz/file/35780>
7. *Etický kodex výzkumných pracovníků Akademie věd České republiky* [online]. Akademie věd ČR. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.avcr.cz/cs/onas/pravni-predpisy/eticky-kodex-vyzkumnych-pracovniku-v-av-cr/index.html>

Zprávy z tisku

8. ŘÍHOVÁ, Barbora. Plagiátoři se zatím o titul bát nemusí, ministerstvo ale chce změnu zákona. *iDNES.cz* [online]. 13. srpna 2008. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/plagiatori-se-zatim-o-titul-bat-nemusi-ministerstvo-ale-chce-zmenu-zakona-1r6-/studium.asp?c=A080812_172211_studium_bar
9. FOJTŮ, Martina. Zlínská univerzita usvědčila dva studenty z plagiátorství. *iDNES.cz*. [online]. 14. července 2008. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zlinska-univerzita-usvedcila-dva-studenty-z-plagiatorstvi-pqb-/studium.asp?c=A080714_160329_studium_bar
10. Potvrzeno: děkan opsal habilitační práci. *Týden.cz* [online]. 9. 7. 2008. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/potvrzeno-dekan-opsal-habilitacni-praci_69787.html

Ostatní zdroje

11. BRANNAN, Joyce A. *Plagiarism* [online]. [2005]. [vid. 2008-8-12]. Dostupné z: <http://library.uwa.edu/Help/Plagiarism.ppt>
12. ČERNOHLÁVKOVÁ, Kateřina. *Plagiátorství na vysokých školách*. Brno: 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet knihovnictví. Dostupné též z: http://is.muni.cz/th/109574/ff_m/diplomova_prace.pdf
13. JANOŠ, Karel. Informační etika. In: PAPÍK, Richard, Martin, SOUČEK, Anna, STÖCKLOVÁ. *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I* [CD-ROM]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK, c2001.
14. KIECKHAFFER, Roger. *Unintentional plagiarism: and how to avoid it* [online]. 1998. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.cse.unl.edu/~sscott/teach/Courses/cse488F01/slides/plagiarism.ppt>
15. KUBÁLKOVÁ, Petra. Instrukce k citování literatury dostupné v prostředí WWW na vysokých školách v ČR. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 12. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/3733>
16. MEŠKO, Dušan. *Plagiátorstvo* [online]. [2005]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://vz.truni.sk/old/novinky/2010/plagiatorstvo.pdf>
17. RODGERS, John. *How to cite skillfully and avoid plagiarizing* [online]. c1998. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?rep=rep1&type=pdf&doi=10.1.1.211.7866>
18. *Self-plagiátorství & Akademická nečestnost a internet* [online]. 2005. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.fit.vutbr.cz/research/pubs/TR/2005/sem_uifs/s051114slidy1.pdf
19. TULÁČEK, Jan. Porušení autorského práva a plagiát. *Bulletin advokacie* [online]. 2004, roč. 2004, č. 11-12, s. 24-31. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.cak.cz/files/170/BA_04_11.pdf

WWW stránky univerzit

- University of Leeds: *Plagiarism - University of Leeds Guide* [online]. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: http://students.leeds.ac.uk/info/10110/cheating_and_plagiarism/813/plagiarism
- Eastern Connecticut State University: *Plagiarism: A Guide for ECSU Students and Faculty* [online]. September 13, 2016. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://easternct.libguides.com/plagiarism>

WWW stránky zabývající se anti-plagiátorským poradenstvím

- JISC plagiarism advisory service [online]. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www2.le.ac.uk/Members/rjm1/talent/plagiarism/jpas.html>
- *Plagiarism.org* [online]. c2014. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.plagiarism.org>
- *Autorská práva* [online]. Copyright Partners, 2008. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/autorska_prava.htm